

פניני הרמא

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובכ"א:

הדלה"נ - 4:00 / צאת השבת [ר"ת] - 5:53

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

וישב יעקב וגו'. (לז. א.), במדרש בזעקך יצילוך קבוציך, תני כנוסו בניו הצילו מיד עשיו ואת כולם ישא רוח יקח הבל, זה עשיו ואלופיו ע"כ. מה שאמר במדרש כנוסו אין לפרש כנוס אנשים הרבה, דא"כ מה אמר אחר כך עוד וכנוס בניו הרי הם בכלל כנוסו. ונראה דקאי על יעקב אבינו עצמו, שיש כינוס שהאדם יכנס עצמו בעצמו. דהנה לתאווה יבקש נפרד, שאדם שהתאווה שולטת עליו אינו שלם עם עצמו כי הוא במלחמה פנימית וכל מיני רצונות שולטים בו, אבל אדם השלם, יש לו רצון אחד אמיתי לעשות רצונו יתברך בלבב שלם דייקא. זה נקרא כינוסו של אדם, ואדם כזה חזק הוא כחומה בצורה ביום ידובר בו. וזהו כינוסו של יעקב, וכינוסם של בניו כל אחד ואחד עם עצמו, כינוס זה עמד להם שלא לפחד מאלופי עשיו הרבים עד אשר ישאם הרוח שע"י פירודם הם כמוץ אשר תדפנו רוח. ודבר זה לבד יעמוד גם לנו בימי עקבתא דמשיחא שאנו בו.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ויחלום יוסף חלום וגו' ויאמר אליהם שמעו נא וגו'. (לז. ו.), במדרש אמר, כך יהיו נביאים מוכיחים אתכם שמעו נא את אשר ד' אומר וכו' ע"כ. ביאור כוונת המדרש כי בכל תוכחה שאדם מוכיח את חברו יכול הלה לתרץ את עצמו או לסלף את דברי התוכחה. ולזה אין עצה אלא שישים אדם בעצמו את לבו לאמיתת הדברים, אז תועיל לו התוכחה, וכעין שביאר הרבינו יונה בשערי תשובה על מאמרם ז"ל אם אין אני לי מי לי. וזהו שאומרים הנביאים בתוכחתם לשון בקשה: שמעו נא - "ריכטיג צו דערהערן", וכן אמר יוסף לאחיו, ואפשר זה ששנאו אותו על חלומותיו, ועל דבריו, על דיבורו שמעו נא.

(שם)

מאמר "הודאה על האמת"

[מתוך ספר בית אב שיחות – נאמר בערב חנוכה שנת תשל"ט לפ"ק]

המועילה והנכונה, וכל העם יהיו עבדים לרצונותיו].

והנה **בגמרא סוטה** (דף ז:) שיהודה הוא שגרם לראובן שיודה במעשה בלהה, והקשו הראשונים הרי ראובן היה עוסק בשקו ותעניתו כבר מקודם, בשעה שהשליכו את יוסף אל הבור, ואילו מעשה הודאת יהודה שעל ידה הודה ראובן היה רק אח"כ במעשה דתמר, ותרצו שאעפ"כ לא היה בדעתו להודות ליעקב שהוא עשה הדבר. הוי אומר שיתכן לאדם לעסוק בתשובה, ושקו ותעניתו על חטאו, ועדיין אינו מסוגל להודות על האמת, ולכאורה הוא מענין המדות שבוש להודות, אבל הרי מבואר במשנה הנ"ל כי הודאה על האמת מקורה בחכמה, דהיינו הכרת האמת לאמיתו, וכך הוא מי שמבורר אצלו הדבר בבירור גמור והוא אוהב חכמה, אז מודה על האמת מפני היות הדבר כן, ולא יתחשב בדבר זולת זה, כי העדר ההודאה הוא קיומו של שקר. ואם כן נמצא שאדם עוסק בתשובה על חטאו, הרי שמכיר שחטא, אלא שעדיין לא הגיעה חכמתו וביורור האמת לידי מדה שיודה על האמת.

ויובן במש"כ **המהר"ל בחידושי אגדות על הגמרא סוטה הנ"ל** דאיתא שם ראובן הודה ולא בוש, מה היה בסופו זכה וירש עוה"ב, ומה שכן בעוה"ז להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר ביניהם ע"כ בגמ', והוא לכאורה מחוסר ביאור, וכתב שם במהר"ל וז"ל: "הוא דבר מופלג ועמוק איך ההודאה מאחד אותם כי ההודאה מורה על אחדותו ית"ש וכו' לפיכך אלו השנים דהיינו יהודה וראובן ראוי שיהיו יחד וכו' כי אלו שניהם בפרט מיוחדים בהודאה ובתשובה כי ראובן התחיל בתשובה ויהודה בהודאה" עיי"ש. והוא שאמרנו כי התשובה אינה שלמה עד שתביא לידי

באבות (פ"ה מ"ז): מנו ז' דברים בחכם וחלופיהם בגולם, ואחד מהם מודה על האמת, ומבואר שם בהראשונים שענין מודה על האמת הוא, שאע"פ שיש בידו להוכיח דבריו בראיות ולהחזיק בדעתו, בכל זה הוא מודה על האמת, והיא ממדת החכמה.

וכן מצינו ביהודה שאחר שפסקו דינו של יוסף עפ"י סנהדרין שיהודה היה הנשיא כמש"כ הראשונים, עכ"ז כשבא ראובן ואמר אל תשפכו דם, קבל את דבריו והודה לדבריו, וחזר עד שאמר אח"כ בעצמו מה בצע, היפך דעתו ופס"ד מתחילה, והוא ממדת חכמתו של יהודה לבקש האמת ולהודות לו.

וכן הוא במעשה תמר, שאמר צדקה ממני, הודה ולא בוש אע"פ שהיה זה בבית דינו של שם והיה שם שם חמיו ויצחק זקינו, כדאיתא **במדרש** (פה, יב).

[ואמנם מגמרא סוטה (דף ז:) משמע שהודה משום הצלת תמר, אבל בתרגום יונתן מפורש שיצא בת קול ואמר תרויכו זכאין, משמע דאלולא הבת קול היו שניהם נהרגים כמחוייבי מיתה, גם תמר וגם יהודה, מוכח מזה כי ס"ל שלא היתה כאן הודאה כדי להציל, ואדרבה היה גורם לעצמו מיתה, אלא הודאתו היתה רק להודות על האמת].

ובמדה זו זכה יהודה למלכות, כמש"כ מטרף בני עלית (לקמן מט. ט.), ופירש"י סלקת עצמך באמרך מה בצע ובאמרך צדקה ממני, הרי שבזה זכה מלוכה לדורות, לראשי סנהדראות ומלך המשיח, הכל בזכות הודאה על האמת [כי הוא פשוט כי מי שאינו מודה על האמת איך יהיה בראש סנהדרין, שכל עניניהם לברר האמת, ואיך תהיה לו הנהגת מלוכה, והוא אסור במדותיו להתנהג היפך הנהגה

הודאה שהיא תכלית ההכרה ואז התשובה גמורה, כי המודה ועוזב ירוחם.

ולא עוד, אלא תכלית הודאה על האמת היא ההכרה שאין עוד מלבדו ית"ש, וכדאיתא **בנפש החיים** (שער ג פי"ב) בענין הסגולה הנפלאה לבטל מעליו כל הדינין והרצונות כשאדם קובע בלבו לאמור הלא ד' הוא האלקים האמיתי ואין עוד מלבדו ית' שום כח בעולם כלל וכו' ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם וכו' עיי"ש, והרי כל מאמין יודה בזה בשכלו, אלא שחסרה לו ההכרה בפועל שכן הוא בפועל ממש לבלתי התחשב עם שום כח ורצון אשר באמת כולם אין ואפס זולתו ית"ש, ואם כן מעיד על עצמו שטרם הגיעה הכרתו להודאה להאמת האמיתי להתנהג בהתאם לזה למעשה. והוא שכתב מהר"ל הנ"ל כי ההודאה מורה על יחודו ית"ש, כי מי שמכיר יחודו ית"ש באמת לא יתחשב בשום דבר זולת רצונו האמיתי.

ואמנם זה היה כחם של מתתיהו ובניו שנחלצו למלחמה מעטים נגד רבים חלשים נגד גבורים, והוא ע"י שחרתו על דגלם מי כמוך באלים ד' - כמש"כ במגילת מתתיהו - פי' שהודו בפועל ממש שאין שום כח בעולם זולתו ית"ש, וכמש"כ בנפח"ח הנ"ל, ועי"ז נתקיים בהם מש"כ שם עוד בנפח"ח ז"ל: "שעי"ז יגזור אומר ויקם לו לפעול

ענינים ונסים נפלאים היפך סדר כחות הטבעים וכו' כי אצל ית"ש הכל שוה וכמו ר' חנינא בן דוסא שפעל כן באמרו מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק" עכ"ל, והוא מפני שהתנהגו כן החשמונאים, ע"כ נמסרו גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, וגם נעשה להם נס נפלא שלא כטבע שפך שמן מעט דלק ח' ימים, כי אצלו ית' מה לי מעט מה לי הרבה.

והרי לך שהודאה על האמת היא שורש מסי"נ, כי ע"י הכרת האמת בטלו כל החשבונות שהם אינם לאמיתה של תורה, והוא שהובטח ליהודה ותמר שע"י שהודו יצאו מהם מקדשי השם, חנניה מישאל ועזריה.

והוא שאמרו ז"ל בגמרא שם שהיא שלחה לו לאמר הכר נא בוראך - ובמדרש (פה, יא) שרצה לכפור, ואמרה לו הכר נא בוראך - הרי שהכרת אמיתו ית"ש הוא שורש הודאה על האמת, כי מי שברור לו האמת, איך יהיה שוטה בפנ"ע להכחיש ולכפור, כי זהו מעשה שוטה וגולם שיאמר היפך דבר הנראה לעינים ויאמר על עץ אבן הוא ועליהם יאמר אלה אלהיך, וע"כ הודאה על האמת היא מדת החכם, היפך דרכו של הגולם כדאיתא במשנה, והיא תורת מתתיהו ובניו, להודות אמיתו ית"ש ולדעת בפועל כי אין עוד מלבדו ית"ש.

מפניני רבינו – חנוכה:

יסוד הלל והודאה: ...ונראה עוד שיסוד ההודאה והלל הוא ג"כ משורש 'מודה', שהוא מודה להאמת, כדאיתא במדרש פרשת ויצא (עא, ה), עה"פ הפעם אודה את ד', שלאה נקטה פלך הודאה על כן זכו בניה, ודוד אמר הודו לד' כי טוב ויהודה אמר צדקה ממני וכו' ע"כ, הרי מבואר שהודאה בהלל לד' ומודה על האמת בחדא מחתינן, וביאור הדבר נמצא בתפלה שאנו אומרים כל יום "לעולם יהא אדם ירא שמים ומודה על האמת וישכם ויאמר וכו' מה אנו מה חיינו לפיכך אנו חייבים להודות ולהלל ולשבח", כי מי שמודה על האמת שהכל הבל וכל הגבורים כאין לפניך, כי הכל ממנו ית"ש, אז מודה ומהלל ומשבח בשלמות, ויכול להודות כי לעולם חסדו, אבל אם מחשיב עצמו ומחשיב עוד כחות במדה זו, חסר לו בהכרת חיוב ההלל וההודאה, וכשם שההודאה על האמת מביאה להלל והודאה, כן מביאה לידי מסי"נ לקידוש ד', וכמו שמסיימים התפילה מקדש את שמו ברבים, וכמשנ"ת.

וע"כ זוהי תקנת חז"ל שימי חנוכה הם להודות ולהלל ולשבח ע"י ההכרה שאין לבדו ית"ש, וכל אחד יתבונן בעומק חדרי לבבו להגיע בימים אלה להכרה זו, ובמדת אמונת לבו יכול לקיים תקנתם ז"ל להיות קרוב להלל והודאה, ופרסומא ניסא לקדש שמו ית' ברבים.

(מתוך ספר בית אב שיחות לחנוכה – המשך למאמר פרשת וישב הנ"ל)

ההלל והודאה חנוכה הוא הוספה על כל השנה: ...על כן כיון שמחויבים אנו לעיין ולשים לבנו למצות היום הרי כמו שאנו עוסקים בלימוד ועיון מצוה הדלקת הנרות מחויבים אנו לעיין ולדקדק כיצד לקיים מצות ההלל וההודאה בימים אלה ומה גם שזה תכלית כל חיינו, וצריך לשים לב בפרט לאמירת 'פסוקי דזמרא' בכל יום, ויעויין בטור (סי' נא) מש"כ באופן אמירת 'ברוך שאמר', ז"ל: צריך לאמרו בניגון ונעימה כי הוא שיר נעים ונחמד ע"כ, ובכלל זה כל השירות והתשבחות שבתפילותינו.

והנה נקטינן להלכה שבברכת מעין שלוש אין מזכירים על הנסים משום שהזכרת על הנסים הוא רק הוספת שבח ולא שייך הוספה בנוסח ברכה שהיא קיצור, פי' שתוספת ההלל בימים אלה הוא רק גדר הוספה, הוי אומר כי עיקר ההלל הם השירות והתשבחות הנאמרות בכל יום, ומה טעם הוא לדקדק בהוספה ולהניח העיקר, על כן מחובת היום להתעורר בכל תפילותינו להודות ולהלל להשי"ת, ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו.

(מתוך ספר בית אב שיחות לחנוכה)

קול רבינו – חנוכה [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "על לא שמרו תורתך"

[מתוך ספר בית אב שיחות לחנוכה]

יו"ט לדורות, וע"ז תירצו בגמרא שהמיוחד בימי החשמונאים הצדיקים שבחסידותם עמדו בצערם ולא נח דעתם עד שיכלו לקיים כל התורה והמצוה בהידור וטהרה דייקא, וכל זמן שחסרה להם מצוה אחת לקיימה בטהרה ושלמות נחשב להם בצרה גדולה ורק כשנעשה להם נס גם בזה אז תקנו הלל והודאה, וע"כ נקבע ע"ז יו"ט לדורות עולם.

ויש להתבונן מזה כמה צריך האדם להצטער על העדר שלמות בקיום מצוות השי"ת, וכמו שאמר דוד פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, ומי שמצטער באמת על זה אינו מסתפק במועט, שמקיימים מקצת תורה, אלא דייקא מבקש קיום התורה בשלמות וכל זמן שחסר בשלמות מרגיש בזה צרה גדולה, וכלשון המסילת ישרים בשער הזהירות (פרק ד) שהעדר שלמות הוא צרה גדולה ורעה רבה לאדם בר דעת.

והנה אנו נמצאים במצב דומה כמו בימי גזרת היוונים, אשר רוב ישראל בעוה"ר נעשו מתיוונים ורבו מפירי ברית ועוקרי תורה והם משתלטים על שארית ישראל הנאמנים אבל מעטים מאד הם אשר מקיימים פלגי מים יורדי עיני על לא שמרו תורתך, כי רובם של שומרי תומ"צ שמחים באידם של פורקי עול ומתחברים עמהם בהעמדת שלטונם והמחאות על פריקת עול, הם בחינת מן השפה ולחוץ, ומסתפקים במועט אם משיגים איזה הישג דת כלפי חוץ, אע"פ שעיקר קיום הדת חסר ועושים פשרות וותרים היפך החשמונאים הצדיקים שלא נחו ולא שקטו ולא ראו ישועה להודות ולהלל עד שהועמד הדת על תלה בשלמות הטהרה והקדושה, ובימי חנוכה ראוי להתעורר על זה.

ושורש הדברים שחסר לנו בקשת שלמות, בדרך כלל גם שלמותנו העצמית אין אנו חרדים כדבעי, הספורנו בפירוש התהלים מבאר פסוק זה על עצמו של אדם, פלגי מים ירדו עיני על - שעניי - לא שמרו תורתך, בכה דוד המלך על שלדעתו הוא בעצמו חיסר בשמירת התורה, ושפיר י"ל דא ודא אחת היא, מי שחרד על עצמו שישמור התורה כראוי בלי שום

לבאר נוסח על הנסים וגדר ההלל וההודאה של ימי החנוכה, גם יש לישב הסתירה שתפילת על הנסים עיקרה על נצחון המלחמה ומסירת רבים ביד מעטים וכו' ולא נזכר כלל נס פך השמן, ואילו בגמרא (שבת דף כא:) שאלו מאי חנוכה והזכירו רק נס השמן לבד?

הנה מבואר ברמב"ם (פ"ג חנוכה) שגזרת היוונים היתה לבטל דת, וז"ל שמלכי יון גזרו גזרות על ישראל וביטול דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ומצוות ופשטו ידם בממונם ובכנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם וכו' ע"כ, הרי שעיקר הצער והצרה היה על העדר האפשרות לקיים דת וללמוד תורה, ואיתא במגילת אנטיכוס שרבו המתיוונים מישראל ונצטרפו אל היוונים להצר רגלם של ישראל שומרי תומ"צ, ובעד המתיוונים בנו היוונים מגרשים ומשחקים בירושלם והטיבו עמם, וכל זה הוסיף צער וצרה לישראל.

נמצא שעיקר הצרה רוחנית, שלא ניתן לישראל אפשרות לקיים דת תורה והצער ביותר על פוקרי עול המתיוונים, ובזה יובן קצת מה דאיתא בגמרא שבת (ס) שתקנת חנוכה והלל והודאה קבעו רק אחרי שמצאו פך שמן ונעשה נס בהדלקת המנורה, ולא תקנו כן מיד שנושעו בנצחון המלחמה והכניעו את היוונים הצוררים בישועת ד', והוא שאע"פ שבטלו הגזרות וניתן להם לקיים דת עדיין היה חסר להם שלמות עבודת המקדש ונמנע מהם מצות הדלקת המנורה בשמן טהור דייקא, וכיון שכן עדיין הרגישו צער וצרה ולא נח דעתם עד שטהרו המקדש וזכו ע"י הנס לקיים גם מצוה זו של מנורה, רק אז היתה להם הרווחה לקיים מצוותיו ית"ש בשלמות, ואז תקנו ההלל וההודאה.

ועל כן שאמנם בתפילת על הנסים מודים על הישועה שניצחו את היוונים שרצו להשכיח תוה"ק מישראל, כמו שאמרו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך והושיעם ד', אבל בגמרא שאלו 'מאי חנוכה', פי' מאי כולי האי לעשות חנוכה לדורות, הרי הרבה פעמים צר לישראל וגזרו גזרות ונושעו ולא עשו

האדם צריך ללחום נגדו, רגזו ואל תחטאו אמרו שעולם ירגיז אדם יצרו הטוב על יצרו הרע ואו הקב"ה עוזר לו, והוא עצמה המלחמת ד' נגד מפירי ברית והמתיוונים שבאים להחטיא את ישראל.

ואם נעשה את שלנו נהיו בטוחים בעזר אלוקי למסור גבורים ביד חלשים ורשעים ביד צדיקים, זוהי תורת חנוכה.

רפיון וחסרון הרבה מצטער גם על הרשעים שאינם שומרים תורתו ית"ש, אבל מי שלא אכפת לו מפורק עול והוא מסוגל להתחבר עמהם ונמנע מללחום בהם סימנא מילתא כי גם הוא עצמו עלול להתפשר עם יצרו הרע, הרי יצרו הרע בלבו של אדם הוא שונאו שמרחיקו מעבודת השי"ת וגוזר עליו גזרות הדת כמאמרם ז"ל עה"פ צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואילולי הקב"ה עוזרו לא יוכל לו, אבל

קול צהלה ורנה...

ברכת מזלא טבא מול פני ידידנו והאשוב והאשוב, הבחור החשוב והמצויין, פאר המעלות, מוכתר בכתרה של תורה ובמעלותיה, משים לילות כימים להמית עצמו באהלה של תורה, מעמודי התווך דקהלתינו הק', ידידנו וידיד ה'

ה"ה בן ציון בלוי נ"י

לרגל בואו בברית האירוסין בשעתומ"צ

עב"ג הכלה החשובה והצנועה, בת הרב הגאון המופלג הר"ר יואל שלעזינגער שליט"א - מאנסי יצ"ו, מגי"ש בישיבה גדולה ד'סאטמאר ובנו האהוב של הגאון רבי משה אורי שליט"א
נינת עט"ר רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

* * *

וברכתינו תרננה שפתינו, שיהא הקשר של קיימא, והבנין עדי עד, ויזכה לבנות בית נאמן לה' ולתורתו, לראות בנים וב"ב עוסקים בתומ"צ מתוך הרחבת הדעת אמן